

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 675/2018-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. februára 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Libora Duľu a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) v konaní o ústavnej sťažnosti obchodnej spoločnosti DS service, s. r. o., Kopčianska 10, Bratislava, IČO 36842303, zastúpenej advokátom JUDr. Marekom Polakovičom, Hlavná 11, Prešov, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Cb 10/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti DS service, s. r. o., na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Cb 10/2012 **p o r u š e n é b o l i .**

2. Okresnému súdu Prešov **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Cb 10/2012 konal bez zbytočných prieťahov.

3. Obchodnej spoločnosti DS service, s. r. o., p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré j e Okresný súd Prešov p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Prešov j e p o v i n n ý uhradiť obchodnej spoločnosti DS service, s. r. o., trovy právneho zastúpenia v sume 325,42 € (slovom trisťdvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Mareka Polakoviča, Hlavná 11, Prešov, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého postupu a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. júla 2018 doručená ústavná s'ťažnosť obchodnej spoločnosti DS service, s. r. o., Kopčianska 10, Bratislava, IČO 36842303 (ďalej len „s'ťažovateľka“), pre namietané porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Cb 10/2012 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej s'ťažnosti a jej príloh vyplýva, že s'ťažovateľka podala 7. novembra 2011 okresnému súdu návrh na vydanie platobného rozkazu o zaplatenie sumy 7 950,38 € s príslušenstvom. Okresný súd vydal 14. decembra 2011 platobný rozkaz, proti ktorému podala protistrana 9. januára 2012 odpor, čím bol platobný rozkaz v celom rozsahu zrušený. Vec bola prevedená do registra Cb a bola jej pridelená sp. zn. 21 Cb 10/2012.

3. Sťažovateľka uviedla, že „vo veci sa uskutočnili súdne pojednávania dňa 07.06.2012, 27.09.2012, 03.07.2014, 16.09.2014, 04.11.2014, 25.11.2014, 22.01.2015, 14.04.2016 a 26.04.2016.

Keďže odo dňa 26.04.2016 súd nevykonal vo veci žiadny úkon, sťažovateľ podal dňa 16.04.2018 (po takmer 24 mesiacoch od posledného úkonu súdu) sťažnosť na postup súdu podľa ust. § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Dňa 21.05.2018 bola sťažovateľovi doručená odpoveď Okresného súdu Prešov sp. zn. Spr 2254/2018 zo dňa 14.05.2018 na podaní sťažnosti, v ktorej sa uvádza, že dňa 02.05.2018, t.j. až po podaní sťažnosti na postup súdu, nariadil zákonný sudca v predmetnej veci znalecké dokazovanie znalcom z odboru písomznalectva.

Z uvedeného postupu Okresného súdu Prešov v tomto konaní je podľa názoru sťažovateľa zrejmé, že Okresný súd Prešov v predmetnej právnej veci riadne nekonal, dĺžka súdneho konania je neprimerane dlhá a sťažovateľovi tým bolo porušené jeho ústavné právo na verejné prejednanie veci pred nezávislým súdom bez zbytočných prieťahov. Predmetné súdne konanie trvá odo dňa 07.11.2011, t.j. už vyše 6 rokov, pričom po celú túto dobu iba na súde prvej inštancie bez vydania meritórneho rozhodnutia. Prieťahy v konaní sú spôsobené len na strane Okresného súdu Prešov, pričom nejde o vec, ktorá vykazuje právnu, či faktickú zložitnosť. Súdu v konaní nebránila žiadna zákonná ani iná prekážka, preto je nečinnosť súdu nutné posudzovať ako zbytočné prieťahy v konaní. Sťažovateľ vníma dlhotrvajúcu právnu neistotu spôsobenú nečinnosťou súdu ako krivdu znemožňujúcu a oddiaľujúcu spravodlivé rozhodnutie v jeho právnej veci.“

4. Vzhľadom na už uvedené sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo spoločnosti DS Service, s. r. o. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Cb/10/2012 porušené boli.

2. Okresnému súdu Prešov prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Cb/10/2012 konal bez zbytočných prieťahov.

3. Spoločnosti DS Service, s. r. o. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 4.000,- € (slovom štyritisíc eur), ktoré je jej Okresný súd Prešov povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Spoločnosti DS Service, s. r. o. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia spolu v sume 325,42 € (2 x 153,50 € – 1. prevzatie a príprava právneho zastúpenia, 2. písomné podanie na súd + 2 x režijný paušál – 2 x 9,21 €, podľa § 11 ods. 3, § 16 ods. 3 vyhlášky MSSR č. 655/2004 Z. z.), ktorú je Okresný súd Prešov povinný uhradiť na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. Mareka Polakoviča, so sídlom Hlavná 11, Prešov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Procesný postup ústavného súdu, vyjadrenie odporcu k ústavnej sťažnosti a replika sťažovateľky

5. Ústavná sťažnosť sťažovateľky je vedená pod sp. zn. Rvp 1461/2018 a bola pridelená sudkyňi spravodajkyňi Ľudmile Gajdošíkovej, ktorá bola podľa Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. marca 2018 do 28. februára 2019 členkou IV. senátu ústavného súdu, ktorý pracoval v zložení Ľudmila Gajdošíková (predsedníčka senátu), Ladislav Orosz a Miroslav Duriš. Ústavná sťažnosť sťažovateľky bola predbežne prerokovaná a uznesením č. k. IV. ÚS 675/2018-10 zo 6. decembra 2018 bola prijatá na ďalšie konanie. Do 16. februára 2019 (deň uplynutia funkčného obdobia pôvodnej sudkyne spravodajkyne a ďalšieho člena senátu, pozn.) nebola ústavná sťažnosť sťažovateľky v merite veci rozhodnutá pôvodným IV. senátom ústavného súdu. Plénum ústavného súdu prijalo 16. októbra 2019 Dodatok č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“). Podľa čl. X bodu 5 rozvrhu práce boli nevybavené veci sudcov, ktorých funkčné obdobie uplynulo 16. februára 2019, prerozdelené medzi sudcov menovaných do funkcie 10. októbra 2019, a to náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov. Ústavná sťažnosť sťažovateľky bola pridelená sudcovi spravodajcovi Ladislavovi Duditšovi a v zmysle čl. II bodu 3 rozvrhu práce bola prejednaná

vo IV. senáte ústavného súdu, ktorý pracuje v zložení Miroslav Duriš (predseda senátu), Libor Duřa a Ladislav Duditiř (sudca spravodajca).

6. Na základe výzvy ústavného súdu sa k priebehu napadnutého konania vyjadril predseda okresného súdu podaním sp. zn. 1 SprO 1586/2018 z 15. novembra 2018. Vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 28. novembra 2018 po chronologickom opise napadnutého konania uviedol, že okresný súd nekonal v období od 26. apríla 2016 do 2. mája 2018 a v súčasnej dobe je vykonávané znalecké dokazovanie.

7. Právny zástupca sťažovateľky v stanovisku z 5. septembra 2019, ktorým reagoval na vyjadrenie predsedu okresného súdu, uviedol, že *„Okresný súd Prešov vo svojom vyjadrení potvrdil, že v období od 26.04.2016 do 02.05.2018 v predmetnej veci vôbec nekonal. Súd začal konať až po podaní sťažnosti na prietahy v konaní, a to nariadením znaleckého dokazovania znalcom z odboru písomoznalectva, pričom však znalecký posudok nie je ani do dnešného dňa vyhotovený. Návrh na začatie súdneho konania bol podaný dňa 07.11.2011 a doposiaľ, t.j. takmer 8 rokov prebieha súdne konanie iba na súde prvej inštancie, a to bez vydania meritórneho rozhodnutia. Celková dĺžka konania na súde prvej inštancie je podľa názoru sťažovateľa neprimerane dlhá a sťažovateľovi tým bolo porušené jeho ústavné právo na verejné prejednanie veci pred nezávislým súdom bez zbytočných prietahov. Sťažovateľ vníma dlhotrvajúcu právnu neistotu spôsobenú nečinnosťou súdu ako krivdu znemožňujúcu a oddaľujúcu spravodlivé rozhodnutie v jeho právnej veci.“*

8. Dňa 1. marca 2019 nadobudol účinnosť zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

9. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v tejto veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru,

že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práv uvedených v bode 1.

III.

Chronológia procesných úkonov v napadnutom konaní

10. Ústavný súd z ústavnej sťažnosti, jej príloh a zo spisu okresného súdu sp. zn. 21 Cb 10/2012, ktorý bol vyžiadaný ústavným súdom, zistil tento priebeh napadnutého konania okresného súdu:

- 7. novembra 2011 bol sťažovateľkou okresnému súdu doručený návrh na vydanie platobného rozkazu;

- 14. decembra 2011 bol okresným súdom vydaný platobný rozkaz sp. zn. 19 Rob 253/2011;

- 9. januára 2012 bol okresnému súdu doručený protistranou odpor proti platobnému rozkazu;

- 17. januára 2012 okresný súd zaslal odpor sťažovateľke spolu s výzvou na vyjadrenie sa k odporu s tým, že odpor bol oprávneným subjektom včas podaný;

- 30. januára 2012 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky k odporu spolu s návrhom na vykonanie dôkazov;

- 6. marca 2012 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky na vykonanie dôkazov;

- 10. apríla 2012 bol nariadený termín pojednávania na 7. jún 2012;

- 7. júna 2012 sa konalo pojednávanie vo veci samej (vypočutí boli štatutárny zástupca sťažovateľky, žalovaný aj svedkovia);

- 27. septembra 2012 sa konalo pojednávanie vo veci samej, na ktorom bol vypočutý svedok a ktoré bolo odročené na neurčito z dôvodu poskytnutia lehoty na doplnenie dokazovania;

- 10. októbra 2012 bol okresnému súdu doručený návrh na vykonanie dôkazov zo strany sťažovateľky;

- 15. októbra 2012 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovaného;

- 5. februára 2013 bola zo strany okresného súdu doručovaná protistrane aj Daňovému úradu Prešov žiadosť o predloženie dokladov;
- 13. februára 2013 bolo okresnému súdu zo strany žalovaného doručené predloženie požadovaných dokladov;
- 22. februára 2013 boli okresnému súdu doručené požadované listinné dôkazy zo strany Daňového úradu Prešov;
- 6. júna 2013 boli okresnému súdu doručené oznámenie sťažovateľky, že netrvá na vykonaní dôkazu (prijatie znalca z odboru písomoznalctva), a žiadosť o nariadenie termínu pojednávania;
- 5. mája 2014 bol nariadený termín pojednávania na 3. júl 2014;
- 10. júna 2014 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky k účtovným dokladom žalovaného;
- 3. júla 2014 sa vo veci konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené na účely doplnenia dokazovania na 16. september 2014;
- 18. augusta 2014 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovaného;
- 16. septembra 2014 sa vo veci konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 4. november 2014;
- 4. novembra 2014 sa vo veci konalo pojednávanie, na ktorom bola vypočutá svedkyňa a ktoré bolo odročené na 25. november 2014 na účely vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej;
- 25. novembra 2014 sa konalo pojednávanie, na ktorom bolo vyhlásené uznesenie o pokračovaní v konaní a zároveň bolo pojednávanie odročené na 16. december 2014;
- 16. decembra 2014 sa konalo pojednávanie, ktoré bolo v dôsledku omylu pri predvolávaní svedka odročené na 22. január 2015;
- 22. januára 2015 sa vo veci konalo pojednávanie, na ktorom bol vypočutý svedok a ktoré bolo odročené na neurčito na účely zváženia vykonania znaleckého dokazovania znalcom z odboru písomoznalctva;
- 29. januára 2016 bol nariadený termín pojednávania na 14. apríl 2016;
- 11. marca 2016 bol uznesením okresného súdu č. k. 21 Cb 10/2012-132 ustanovený súdny znalec z odboru písomoznalctva;

- 14. apríla 2016 bolo odročené pojednávanie na 26. apríl 2016 z dôvodu ospravedlnenia súdneho znalca;
- 26. apríla 2016 sa konalo pojednávanie, na ktorom bol vypočutý súdny znalec a ktoré bolo odročené na neurčito na účely zváženia znaleckého dokazovania;
- 2. mája 2018 bolo uznesením okresného súdu č. k. 21 Cb 10/2012-142 nariadené znalecké dokazovanie;
- 15. mája 2018 bolo okresnému súdu doručené oznámenie súdneho znalca;
- 20. novembra 2018 bol okresným súdom vyzvaný súdny znalec na vyjadrenie, v akom štádiu je vypracovanie znaleckého posudku;
- 23. novembra 2018 bolo okresnému súdu doručené oznámenie súdneho znalca;
- 13. mája 2019 bol nariadený termín pojednávania na 14. november 2019;
- 14. novembra 2019 sa konalo pojednávanie, na ktorom okresný súd prerušil pojednávanie na ten účel, aby žalovaný mohol dodatočne zaplatiť preddavok na znalecké dokazovanie. Žalovaný zaplatil sumu 600 € ako preddavok na znalecké dokazovanie. Pojednávanie bolo odročené na neurčito na účely vykonania znaleckého dokazovania.

IV.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

11. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Sťažovateľka sa svojou ústavnou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

14. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

15. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

16. Základnou povinnosťou všeobecného súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť okresného súdu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý nahradil Občiansky súdny

poriadok. V čl. 17 základných princípov CSP je normatívne upravený princíp zásady hospodárnosti konania tak, že ukladá súdu postupovať v konaní takým spôsobom, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádzať zbytočným priet'ahom, konať hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

V.

Posúdenie vecí ústavným súdom

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

18. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že predmet napadnutého konania tvorí štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov a nie je právne zložitý. Pokiaľ ide o faktickú zložitost' veci (v danom prípade súvisiacu s potrebou vykonať znalecké dokazovanie), nemožno podľa názoru ústavného súdu hovoriť o takej zložitosti veci, ktorou by bolo možné odôvodniť doterajší neprimerane dlhý čas konania okresného súdu, po ktorom tento súd stále neprijal rozhodnutie vo veci samej. Napokon ani predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení nepoukázal na skutkovú alebo právnu zložitost' tejto veci.

19. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v napadnutom konaní okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20. Z obsahu vyžiadaného spisu okresného súdu nevyplýva, že celková dĺžka napadnutého konania okresného súdu bola negatívne ovplyvnená správaním sťažovateľky. Sťažovateľka je v konaní aktívna, keďže podala viaceré vyjadrenia vo veci samej a tiež sa zúčastnila všetkých nariadených pojednávanií (osobne alebo prostredníctvom právneho zástupcu). V napadnutom konaní zároveň žiadala okresný súd, aby vo veci nariadil nový termín pojednávania (podaním zo 6. júna 2013), a tiež podala sťažnosť predsedovi okresného súdu na zbytočné prietahy. Zároveň predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení nenamietal správanie sťažovateľky, ktoré by malo za následok predĺženie napadnutého konania.

21. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedených práv, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek tomu, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

22. Ústavný súd zo spisu okresného súdu zistil, že v napadnutom konaní okresný súd spočiatku postupoval plynulo. Okolnosťou, ktorá neskôr narušila plynulosť konania, bola nečinnosť okresného súdu, ktorý nevykonal úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci samej bez toho, aby mu v tom bránila závažná prekážka, a to obdobie od 22. februára 2013, keď boli okresnému súdu doručené požadované listinné dôkazy zo strany daňového úradu, do 5. mája 2014, keď sa vo veci nariadilo pojednávanie (14,5 mesiaca). Ďalšia nečinnosť okresného súdu trvala od 22. januára 2015, keď sa vo veci konalo pojednávanie, do 29. januára 2016, keď bol nariadený termín pojednávania (12 mesiacov). Okresný súd bol opätovne nečinný aj v období od 26. apríla 2016, keď sa vo veci konalo pojednávanie, do 2. mája 2018, keď okresný súd vo veci nariadil znalecké dokazovanie (24 mesiacov).

23. Ústavný súd uvádza, že k zbytočným prietahom v napadnutom konaní došlo aj neefektívnym postupom okresného súdu. Podľa názoru ústavného súdu sa napadnuté konanie vyznačuje nehospodárnosťou. Okresný súd uskutočnil vo veci už 7 pojednávanií (7. júna 2012, 27. septembra 2012, 3. júla 2014, 16. septembra 2014, 4. novembra 2014,

22. januára 2015 a 26. apríla 2016), na ktorých bolo vykonávané dokazovanie, týmto postupom však dosiaľ nedospel k vydaniu rozhodnutia vo veci samej.

Na pojednávaní, ktoré sa konalo 25. novembra 2014, malo byť vyhlásené rozhodnutie vo veci samej, ale namiesto toho bolo rozhodnuté o pokračovaní dokazovania (bez zmeny dôkaznej situácie vyplývajúcej zo spisu) napriek tomu, že na predchádzajúcom pojednávaní bolo okresným súdom vyhlásené dokazovanie za skončené. Pojednávanie, ktoré sa konalo 16. decembra 2014, bolo odročené z dôvodu predvolania nesprávneho svedka. Z uvedeného vyplýva, že tieto pojednávania boli odročené z dôvodov na strane okresného súdu, čo platí aj v prípade pojednávania, ktoré sa konalo 14. novembra 2019 (pozri bližšie bod 29).

24. Ústavný súd považuje za neefektívny aj postup okresného súdu pred nariadením znaleckého dokazovania a pri jeho vykonávaní, ktoré doteraz neprispelo k rozhodnutiu vo veci samej.

25. Podľa § 16 ods. 4 zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení platnom do 30. júna 2018 (v čase nariadenia znaleckého dokazovania) zadávateľ je oprávnený pred vykonaním úkonu znaleckej činnosti prekonzultovať so znalcom znalecké otázky, prerokovať uplatnenie nároku na preddavok podľa § 2 ods. 6 písm. a) a možnosti znalca vykonať úkon znaleckej činnosti v požadovanej lehote.

26. Podobnú úpravu obsahuje § 51a ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy v znení v platnom v čase nariadenia znaleckého dokazovania. Podľa neho pred ustanovením znalca je potrebné zistiť možnosti uskutočnenia úkonu znaleckej činnosti včas, ozrejmiť mu obsah a rozsah znaleckého dokazovania a zistiť predpokladanú výšku znalečného. Ak je to možné, vyberie sa od účastníkov vždy primeraný preddavok na trovy tohto dokazovania. Ak ide o vec zložitú, je potrebné so znalcom ešte pred ustanovením konzultovať správnosť zadaných úloh, podať mu potrebné vysvetlenia zo súdnych spisov a skutočností, ktoré sú významné

z hľadiska posudzovania veci. Je potrebné dbať na to, že úlohou znalca nie je vykonávať hodnotenie dôkazov a ani riešiť právne otázky.

27. Citované ustanovenia upravujú postup, ktorého zmyslom je predísť rozporom, ktoré môžu vzniknúť medzi zadávateľom a súdnym znalcom (napr. čo sa týka dĺžky času potrebného na vykonanie znaleckého úkonu, výšky odmeny). Jeho obsahom by mala byť najmä konzultácia formulácie otázok korešpondujúcich so sledovaným cieľom dokazovania, zisťovanie rozsahu znaleckého skúmania a od toho sa odvíjajúcej výšky odmeny znalca, preddavku na odmenu, času potrebného na vypracovanie znaleckého úkonu, zistenie, či predmet znaleckého skúmania spadá pod odbornosť znalca alebo či nie je vhodnejšie pribrať iného súdneho znalca, pretože oslovený súdny znalec bol ustanovený aj v ďalších konaniach, a teda je vytiažený.

28. Okresný súd nepostupoval dôsledne podľa citovaných ustanovení pred ustanovením znalca. Okresný súd uznesením z 2. mája 2018 ustanovil znalca z odboru písomoznalectva a určil mu lehotu na vypracovanie znaleckého posudku v trvaní 3 mesiacov od prevzatia súdneho spisu okresného súdu. Podaním z 15. mája 2018 súdny znalec oznámil okresnému súdu, že v stanovenej lehote nemohol vypracovať znalecký posudok z pracovných dôvodov (v tom čase súdny znalec evidoval 21 uznesení o nariadení znaleckého dokazovania). Zároveň oznámil okresnému súdu, že vypracovanie znaleckého posudku v napadnutom konaní je reálne v mesiaci október 2018, a preto nechal na zváženie okresného súdu ustanovenie iného znalca v napadnutom konaní. Na záver súdny znalec požiadal okresný súd o odpoveď, ak je predpokladaný termín vypracovania znaleckého posudku vyhovujúci. Okresný súd na oznámenie znalca nereagoval. Podaním z 20. novembra 2018 vyzval okresný súd znalca na oznámenie, v akom štádiu je vypracovanie znaleckého posudku. Súdny znalec v podaní z 23. novembra 2018 uviedol, že po tom, ako sa okresný súd nevyjadril k jeho oznámeniu z 15. mája 2018 týkajúcemu sa reálneho termínu vypracovania znaleckého posudku, považoval jeho vypracovanie za neaktuálne. Z toho vyplýva, že okresný súd nekomunikoval so znalcom pred jeho ustanovením, čím došlo k narušeniu plynulosti konania.

29. Ďalší neefektívny postup zistil ústavný súd v súvislosti so zložením preddavku na znalecké dokazovanie. Okresný súd disponoval od 23. novembra 2018 informáciou o tom, že protistrana nezložila preddavok na znalecké dokazovanie a že posudok nebol vypracovaný. Napriek tomu nevyzval protistranu na splnenie tejto povinnosti, ale až na pojednávaní konanom 14. novembra 2019 bolo žalovanému umožnené dodatočne zaplatiť preddavok na znalecké dokazovanie a následne odročil toto pojednávanie na neurčito na účely vypracovania znaleckého posudku.

Efektívnejšou činnosťou sa teda okresný súd mohol vyhnúť extrémne dlhému obdobiu neistoty (18 mesiacov od nariadenia znaleckého dokazovania), či a kedy bude vypracovaný znalecký posudok.

30. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

31. Ústavný súd poznamenáva, že doterajšie trvanie napadnutého konania (viac ako 8 rokov) bez akéhokoľvek meritórneho rozhodnutia je už samo osebe celkom zjavne neprimerané. Okresný súd teda nezvolil procesný postup v súdnom konaní smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka nachádzala. Je zrejmé, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov.

VI. Záver

K bodu 1 výrokovvej časti nálezu

32. Vychádzajúc z už uvedených skutočností, ústavný súd dospel k záveru, že nečinnosťou okresného súdu (viac ako 50 mesiacov) a jeho neefektívnym správaním (majúcim za následok vlečúce sa dokazovanie vrátane znaleckého dokazovania) došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

K bodu 2 výrokovvej časti nálezu

33. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

34. Keďže napadnuté konanie okresného súdu nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priesťahov.

K bodu 3 výrokovvej časti nálezu

35. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané

finančné zadosťučinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

36. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

37. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala priznať finančné zadosťučinenie v sume 4 000 € z dôvodu, že *„neprimeraná dĺžka napadnutého konania sťažuje vymožitelnosť jeho práv ako žalobcu voči žalovanému a tento pretrvávajúci stav právnej neistoty, v ktorom sa nachádza z dôvodu zbytočných prietáhov ako strana konania nemá možnosť ovplyvniť, čo v nej vyvoláva pocit bezmocnosti pri uplatňovaní práv.“*

38. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). V tomto prípade podľa názoru ústavného súdu prichádzalo do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri jeho určení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

39. Ústavný súd zohľadnil konkrétne okolnosti posudzovanej veci, a to na jednej strane najmä zjavne neprimeranú dĺžku napadnutého konania okresného súdu a na druhej strane aj povahu práv sťažovateľky a rozsah, v akom boli porušené, ale aj predmet konania a jeho význam pre sťažovateľku. Na základe komplexného posúdenia spomínaných kritérií dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia v sume 2 000 €.

40. Ústavný súd preto nevyhovel časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu 2 000 €, a preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto nálezu.

K bodu 4 výrokovej časti nálezu

41. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

42. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2018 v sume 153,50 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2017, ktorá bola vo výške 921 €) a zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2018 v sume 9,21 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky).

Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia pred ústavným súdom v celkovej sume 325,42 €, a to za 2 úkony právnej pomoci vykonané v roku 2018, t. j. za prevzatie a prípravu zastúpenia vrátane prvej porady s klientom [§ 13a ods. 1 písm. a)

vyhlášky] a písomné podanie ústavnej sťažnosti [§ 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky], spolu s paušálnou náhradou (dvakrát) hotových výdavkov v roku 2018.

Ústavný súd nepriznal právnemu zástupcovi odmenu a režijný paušál za podanie z 5. septembra 2019 (vyjadrenie sa k vyjadreniu okresného súdu k ústavnej sťažnosti sťažovateľky). Túto skutočnosť ústavný súd odôvodňuje tým, že právny zástupca sťažovateľky v tomto podaní zopakoval skutočnosti, ktoré už uviedol v ústavnej sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľky zároveň v tomto podaní reagoval na vyjadrenie predsedu okresného súdu, ale bez uvedenia nových skutočností, ktoré by mali vplyv na rozhodnutie ústavného súdu vo veci samej.

Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

43. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

VII.

44. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. februára 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu